

Manuel behandling i den logopædiske behandling af stemmelidelser

Oplæg i FUA Odense 24.5.2011
v/Solveig Gunvor Pedersen Cand. mag. Audiologopædi

Aftenens program

- Introduktion til forskellige behandlingsprogrammer
- Cases fra praksis
- Afprøvning af dele af palperingsprotokol

Min baggrund/erfaring

- Audiologopædi
- Kurser Anne Rosing Schow, Anne Hjort, Henriette Hauser
- LMT, v/Lesley Mathieson
- VoiceRelease, inkl. forsøg
- Fordybelseskursus
- Liebermann

Historie

- Tasker, D.L. *Principles of Osteopathy*. 2nd edition Baumgardt Publishing Co. Los Angeles. 1905. Reprinted 2006
- Stanley, Douglas. *Your Voice. Applied Science of Vocal Art. Singing and Speaking*. Pitmann, New York. 1945.
- Forchhammer E. *Stemmens funktioner og fejlfunktioner*. Copenhagen: Munksgaard. 1974.
- Aronson A E. *Clinical Voice Disorders: An Interdisciplinary Approach*. 3rd edition. New York: Thieme Stratton, 1990.
- Lieberman J. Principles and techniques of manual therapy: application in the management of dysphonia. In: Harris T, Harris S, Rubin J, Howard D, eds. *Voice Clinic Handbook*. London, U.K.: Whurr Pub. 1998.

Logopædisk tiltag

- Foregår på baggrund af grundig udredning
- Består af mange forskellige typer af intervention
 - jf. undersøgelsesområder i STUAD

Udredning

- Øre-, næse-, halslægeundersøgelse
- Logopædisk undersøgelse jf. STUAD
 - Herunder kropsholdning mv.
- Evt. anden vurdering

Manuel behandling hos logopæd

Behandling bør kun ske efter aftale med anden relevant fagperson i tilfælde af

- Sygdom eller svaghed i ryg, skulder og nakke
- Hjernerystelser
- Voldsomme slag eller fald
- Stress jf. STUAD
- Angst jf. STUAD

7

Skema til udredning af dysfoni

V Observation/ manuel undersøgelse	I tale			I hvile		
	Lav	Uopfaldende	Høj	Lav	Uopfaldende	Høj
Larynx position	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Supralarynx område	Ømhed ☐		Smertes ☐	Ømhed ☐		Smertes ☐
Os hyoideum	Ømhed ☐		Smertes ☐	Ømhed ☐		Smertes ☐
Afstand cart. thyreoidea - cart. cricoidea	Normal ☐		Formindsket ☐	Normal ☐		Formindsket ☐
Bemærkninger						

Logopædens færdigheder

Hjernen, øjet, øret og hånden:

- Specifik viden om anatomi, fysiologi og neurologi
- Røntgen-øret, kreativ lytning
- Evnen til at kombinere muskulære fund med lyden af stemmen

9

Oversigt over behandlingsmetoder

Forskelligheder

- Diagnose (detaljeringsgrad)
- Omfang af relevant muskulatur
- Varighed
- Behandlingens karakter
 - Herunder intensitet

Ordet: manipulation

Formål

- Afhjælpe spændinger, der forhindrer arbejdet med at modificere stemmedannelsen
 - ...og altså kun en del af behandlingen
- Give en forståelse af hvordan god stemmebrug skal udføres gennem oplevelsen, guider stemmebrugeren mod hensigtsmæssig stemmebrug
 - "Bypasser" bevidstheden (Liebermann)
- Nogle gange er det symptombehandling
 - for at hjælpe folk til ikke at kompensere for meget

Oversigt

Udbytte af VR forsøg

- Ingen bevis for forandringer gennem akustiske målinger
- Ændringer i subjektive gener
- Øget bevidsthed om stemmebrug
 - Afspejles muligvis i besvarelser vedr. subjektive gener
- Oplevede forandringer
 - Væsentligt i forhold til logopædiske tiltag: motivation og mulighed for at forandre stemmebrugen
- Tilbagefald efter behandlinger
 - Kombineres med andre logopædiske tiltag

Muskler

- Funktion: kontraherer
- Hvad sker der med en muskel når den er kontraheret i længere tid?
 - forkortet?
 - Forlænget?
- Litteratur: udmærket afsnit i Arboleda & Frederick

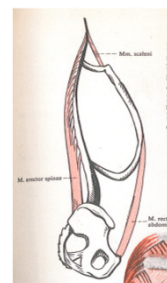
Genopretning af balance

- Bygge op
 - øvelser (kropsholdning, respiration, stemme)
- Pille ned
 - afspænding (stræk, massage)

17

Kompensatoriske systemer

- Balance
- Ubalance
- Det daglige detektivarbejde

Spalteholz-Spanner. Handatlas der Anatomie des Menschen - erster Band: Knochen, Gelenke, Bänder. S. Hirzel Verlag, Leipzig, 1932.

18

Effekten af massage - idræt

Hemmings, 2001*

Bruges traditionelt for at

- Undgå skader
- Komme sig over træthed
- Afspænding
- Øge præstationsevnen

Hemmings undersøger: fysiologiske, psykologiske og præstationsmæssige effekter

*Hemmings, B. Physiological, psychological and performance effects of massage therapy in sport: A review of the literature. *Physical Therapy in Sport*; 2(4):165-170. 2001.

20

Effekt af behandlingstyper

- Massage
 - Der er ingen klare beviser for forskellige teorier
 - Psykologiske effekter (få studier):
 - Muligvis positiv effekt på opfattelsen af at man kommer sig hurtigere
 - Muligvis sænket arousal
 - Præstationsevne (få studier):
 - Massage har måske en positiv effekt på muskeludholdenhed og styrke, men måske ikke på gentagne aktiviteter (cykelløbe flere dage i træk, boksleslag)
- Stræk
 - Effekt på mobilitet

Forberedelse af eleven

Informeres om mulige reaktioner

- Lettelse af gener
- Mulighed for at bruge stemmen mere frit
- Bedre mulighed for at opbygge stemmen med øvelser
- Spontan forbedring af stemmekvaliteten

32

Forberedelse af eleven

- Psykologisk: følelsesmæssige reaktioner/labilitet
- Hovedpine
- Træthed
- Forvirret stemme, luftfyldthed
- Smerter/ømhed
- Kvælningfølelse/sammensnøret
- Slim i halsen/tørhed
- Rødmen af huden
- Svimmelhed

33

Registrering af tilstand før behandling

- Skemaer
- Subjektiv beskrivelse

Kvinde 33 år

- Funktionelt stemmeproblem
- Ikke noget umiddelbart stemmeproblem, men gener fra halsen
- Motiveres de første gange til at arbejde med kropsholdning, respiration, mindske kompression og åbne resonans ("åbne hals" og bruge artikulationen mindre snævert)
- Herefter manuel behandling – hvorfor ikke før?

Kvinde 33 år

- Første møde
- Før og efter behandling 5. gang

• Gener før → efter

– Klumpfølelse	3 → 0
– Sammensnøret	2 → 0
– Slim	3 → 1
– Hæs	1 → 0
– Tør	1 → 0
– Smerte/ømhed	0 → 2

Kvinde 40 år

- Indeklimaproblemer og sensitivitet i lungernes følsomhed
- Behandles manuelt flere gange: hovedpine, kvælningfølelse og lettelse af stemmen. En dag forsvinder stemmen (ikke hysterisk)
- Oplever senere at massør laver samme ballade, men hun får ikke hjælp til at få stemmen tilbage
- Stemmen stabiliseres efterhånden, men er stadig påvirket af "noget"
 - Symptombehandling?

37

Kvinde 40 år

- Før og efter behandling
- Behandling sommer 2010

Mine overvejelser

- Hvilken tilgang?
 - (Liebermann, varighed)
- Hvem skal jeg ikke behandle?
- Hvordan måles effekten af behandlingen?
- Auditiv beskrivelse
 - Kan logopæden høre forskel uden viden om behandlingen (kreativ lytning overfor akustik)
- (Hvordan) kan vi opstille større studier?

45

Palpering v/udredning

- Der tages udgangspunkt i Liebermanns beskrivelser
 - Grebene tages fra siden
 - Registrerer ømhed
 - Graderes 0-3 iflg
 - » Spænding i hvile
 - » Spænding ved fonation/snif
- Prøv med forskellige indstillinger
- Hvad er formålet – hvad betyder fundene?

Protokollen er hentet fra:
Angsuwarangsee T, Morrison M. Extrinsic Laryngeal Muscular Tension in Patients with Voice Disorders. Journal of Voice; 16(3): 333-343. 2002.

46

Palpering v/udredning

- Palpering af submentale område m/langefinger:
 - Hvile
 - Kontraktion under lavt /a/ efterfulgt af højt /u/

- 0 - Blødt v/hvile, kan kontrahere en smule v/fonation
- 1 - Blødt v/hvile, mild kontraktion ved fonation ved lav og moderat ved høj tonehøjde
- 2 - Noget spænding v/hvile, spændt og med fremskudt kæbe v/fonation
- 3 - Konstant spændt, maksimalt v/fonation

47

Palpering v/udredning

- Palpering af thyrohyoide områder m/pege- og tommelfinger:
 - Hvile
 - Kontraktion under sammenhængende tale (tæl 1-5) og let hummen

- 0 - Ingen spænding v/hvile, mild v/fonation
- 1 - Blødt område v/hvile, nogen kontraktion v/fonation
- 2 - Spændt snævert v/hvile, moderat kontraktion v/fonation
- 3 - Meget spændt med lukket område hele tiden

48

Palpering v/udredning

- Cricothyroide afstand midt for m/spidsen af pegefinger:
 - Placering af CC i forhold til CT.
 - Åbning v/hvile.
 - Lukning og åbning v/høj og lav fonation

- 0 - Normal afstand og fonatorisk bevægelse
- 1 - Indsnævring v/hvile og nogen fonatorisk bevægelse
- 2 - Anterior forskydning af CC med indsnævring af området v/hvile og lukning v/fonation
- 3 - Konstant lukket område

49

Og et let off-topic link ☺

Hjemmeside med øvelser til opretning af kropsholdning:

- <http://posture-exercises.blogspot.com/>

50

Tak for jeres opmærksomhed

51